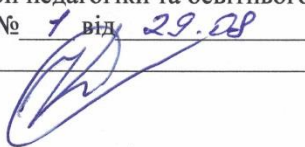

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Протокол № 1 від 29.08 2022 року
Завідувач кафедри Костенко Р.В.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Технологія науково-дослідницької діяльності

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

П.І.Б. викладача	Стрельбицька Світлана Михайлівна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Контактні дані викладача	E-mail: lawyerkonsult@gmail.com т. моб. 0976444673
Консультації	Вівторок - 16:00-17:00

2022 – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість:	Обов'язкова	
кредитів – 4	Рік підготовки:	
	-	1-й
годин – 120	Семестр	
	-	2-й
змістових модулів – 1	Лекції	
	-	10 год.
	Практичні, семінарські	
	-	6 год.
	Самостійна робота	
	-	104 год.
	Форма підсумкового контролю: іспит	

2. Анотація до курсу

Запропонована програма ставить за мету опанування знаннями концептуальних засад технології науково-педагогічного дослідження, навичками з організації й планування дисертаційної роботи та сприяння розвитку наукового світогляду й творчого мислення.

Предмет дисципліни – навчальної дисципліни «Технологія науково-дослідницької діяльності» є процес і творчі прийоми організації, планування, написання та оформлення науково-педагогічного дослідження згідно вимог чинного законодавства.

Завдання дисципліни: сформувати цілісну систему знань теоретичних основ технології науково-педагогічних досліджень, оволодіння та подальшого вільного оперування професійною термінологією, використовуваною в професійній діяльності; комплексом знань та вмій, які допоможуть їм у майбутньому здійснювати діяльність пошукового й творчого характеру в процесі виконання своїх професійних обов'язків; ознайомити з вимогами, що пред'являються до науково-педагогічних досліджень, основами технології їх планування та організації, методам обробки, аналізу емпіричних даних та їх

оформлення; *характеризувати та систематизувати* знання щодо інструментарію методів науково-педагогічних досліджень; *сформувати* навички ефективної роботи з джерелами інформації; *сприяти формуванню* практичних навичок розробки етапів планування, написання, оформлення та презентації дисертаційної роботи; *сформувати уміння та навички* орієнтуватись у системі технології організації та проведення процесу науково-педагогічного дослідження, застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження; *розвивати здатності* самостійно здобувати за допомогою інформаційних технологій і використовувати нові знання і вміння в практичній діяльності; *узагальнювати результати* експериментального дослідження дисертаційної роботи; *систематизувати знання* щодо правових основ академічної доброчесності; *формування* відповідального ставлення до науково-педагогічного дослідження, прагнення поповнювати знання; *сприяти розвитку* професійних умінь з аналітичного формулювання та презентації результатів проведеного науково-педагогічного дослідження; *підвищувати* наукову грамотність здобувачів освітньо-наукового рівня доктор філософії.

Переваги: програма базується на новітніх досягненнях: філософії науки та освіти, методології наукових досліджень в галузі освіти, академічного письма англійською мовою, актуальних проблем педагогічної науки й освіти, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формуванні умінь застосовувати отримані знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

3. Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Методи викладання, навчання	Форми контролю (поточний та підсумковий)
Змістовий модуль 1. Характеристика технології, організації та здійснення науково-педагогічних досліджень в Україні			
1	Концептуальні основи наукового пізнання.	Науковий апарат (категорії науки). Сутність поняття, завдання та види науки і наукової діяльності. Основні засади організації наукової діяльності в Україні. Науково-дослідницька діяльність як соціальний феномен: сутність та значення для суспільного прогресу. Поняття процесу наукового дослідження, його рівні, структура,	Лекція-обговорення, дискусія за матеріалами лекції, есе
			Есе «Чому я хочу займатись науковою діяльністю?», презентація, складання термінологічного словника

		<p>класифікація та основні етапи здійснення. Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу.</p>		
2	<p>Інформаційне забезпечення науково-педагогічних досліджень.</p>	<p>Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень. Характеристика інформаційного забезпечення наукових досліджень. Національна система науково-технічної інформації. Технологія роботи з інформаційними джерелами. Процес збору та аналізу наукової інформації. Особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження. Правила роботи з науковою літературою. Електронні ресурси. Принципи збору інформаційного матеріалу. Поняття про академічну доброчесність. Використання апарату посилань і цитат.</p>	<p>Проблемна лекція, дискусія за матеріалами лекції та вивчених інтернет джерел, пошук в Інтернет ресурсів відкритого доступу</p>	<p>Доповідь-презентація міжнародних баз наукової інформації, складання термінологічного словника</p>
3	<p>Дисертаційна робота як вид наукового твору.</p>	<p>Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Процес науково-педагогічного дослідження та його характеристика. Основні вимоги до написання та оформлення дисертацій. Загальна методика виконання дисертаційного дослідження.</p>	<p>Проблемна лекція, робота в мікрогрупах</p>	<p>Створити таблицю «Етапи науково-педагогічного дослідження», складання термінологічного словника, складання робочого плану і плану-проспекту</p>

		<p>Етапи науково-педагогічного дослідження. Загальна характеристика, вибір і затвердження теми дослідження, складання плану дисертації, послідовність виконання, підготовчий етап, робота з текстом, оформлення.</p> <p>Індивідуальний план наукового дослідження. Індивідуальний план навчання в аспірантурі. Робочий план і план-проспект дисертації.</p>		дисертації за власною темою
4	Технологія роботи над змістом дисертації кандидата наук (доктора філософії).	<p>Особливості написання та складові вступу до дисертації. Визначення робочої гіпотези. Об'єкт і предмет наукового дослідження, їх класифікація. Визначення мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Теоретичні та прикладні наукові дослідження. Актуальність теми. Функції гіпотези. Наукова новизна. Практична значущість наукового дослідження, аналіз зацікавлених організацій та осіб.</p> <p>Загальна схема наукового дослідження. Композиція наукового дослідження. Структурна модель предметної області. Загальна характеристика методів науки. Класифікація методів наукового дослідження.</p>	Лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку, імітаційні, фасилітаційні методи, семінар - конференція, вирішення проблемних ситуацій, робота в мікрогрупах	Усне опитування, складання термінологічного словника, розробити схему: «Структура дисертаційного дослідження», визначення теми, мети, завдань, об'єкта та предмета власного дисертаційного дослідження

		Методика дослідження. Технологія наукового дослідження. Виклад змісту та структура дисертації.		
5	Узагальнення результатів експериментального дослідження.	Узагальнені вимоги до організації підготовки та захисту дисертації на здобуття наукового ступеня. Методи зведення результатів експериментальних досліджень. Задачі візуалізації. Подання результатів досліджень у таблицях. Графічні методи відображення результатів дослідження. Лінійна діаграма. Стовпчикова діаграма. Секторна діаграма. Ехе як засіб візуалізації експериментальних даних.	Лекція - «круглий стіл», фасилітаційні методи, семінар-колоквіум	Складання власного методичного портфоліо, методи зведення результатів експериментальних досліджень», есе: «Як мої знання та вміння з написання дисертаційного дослідження допоможуть мені в майбутній професійній діяльності?»

За кожною темою від здобувачів освіти вимагається:

- ведення тематичного словника, самостійно опрацьованих тем згідно з правилами цитування.

4. Політика курсу

Під час лекційних занять від аспірантів вимагається уважно слухати, конспектувати основні положення теми, брати активну участь у освітньому процесі: в проблемних лекціях діалогової природи та практичних заняттях, які проводяться переважно з використанням активних та інтерактивних методів і мають творчий характер. Відповідно поточний контроль спрямований на оцінювання участі аспірантів у обговоренні проблемних ситуацій та виконання завдань, глибину і змістову наповнюваність суджень, здатність до осмислення, узагальнення та здобуття нового знання обраного фаху.

До кожного **практичного заняття** здобувачі повинні сумлінно готуватися: вивчати навчальний матеріал за темою відповідно до навчально-тематичного плану дисципліни, виконувати практичні завдання, готувати виступи та презентації, написання фахової наукової статті. Під час проведення практичного заняття здобувачі повинні брати активну участь в обговоренні теми, обговорювати проблемні ситуації, запропоновані викладачем на лекціях, у режимі діалогу/полілогу; активно включаються і за потреби ініціюють спільну

роботу під час практичних занять; виконують всі навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Спілкування учасників освітнього процесу відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання.

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне вивчення тем і питань дисципліни, визначених викладачем, ведення тематичного словника, підготовку навчальних та аналітичних матеріалів, виконання практичних завдань для роботи на практичних заняттях.

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на принципах професійної етики та засадах академічної доброчесності. Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Щодо академічної доброчесності аспірантів йдеться про самостійне виконання освітніх завдань; обов'язкове посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей від інших осіб; надання достовірної інформації про результати власної наукової діяльності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%, оформленням посилань і цитувань з дотриманням вимог академічної доброчесності. Списування під час виконання освітніх завдань заборонені, в тому числі, із використанням мобільних девайсів. За порушення академічної доброчесності аспіранти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми тощо.

Політика щодо дедлайнів та перекладань. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання академічних заборгованостей відбувається за наявності поважних причин. Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

- участь у прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

5. Критерії оцінювання результатів навчання

5.1 Критерії оцінювання за всіма видами робіт

Оцінка за національною шкалою	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Здобувач вищої освіти	
Відмінно	90-100	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; рецензує відповіді інших здобувачів, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі
Добре	75-89	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає несуттєві неточності	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	60-74	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання

		зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків	
Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно; безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-34	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

5.2. Критерії оцінювання для поточного контролю (за різними видами роботи)

Вид роботи	Бали	Критерії
Усні відповіді, участь у практичному занятті	8	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; аналізує педагогічну практику. Активно бере участь у занятті, висловлює обґрунтовані міркування, рецензує відповіді інших здобувачів, наводить доцільні приклади. Впевнено з творчим підходом виконує завдання.
	4-7	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає несуттєві неточності. Активність виявляє епізодично, відповіді надає правильні, але стандартні, не завжди впевнений у висловлених положеннях. Має певні труднощі щодо

		обґрунтування власної думки. Завдання виконує шаблонно, іноді потребує допомоги викладача.
	3-1	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, припускається помилок при відтворенні основних понять навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків. Переважно спостерігає за заняттям, не може самостійно виконати завдання.
	0	Відсутній на занятті
Самостійна робота (письмові роботи)	12	Завдання виконані з використанням кількох релевантних джерел. Відповіді повні, ґрунтовні, демонструють власну точку зору. Наведені приклади повністю відповідають завданню. Повністю дотримані вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, з дотриманням правил цитування та покликання.
	5-11	Завдання виконані з використанням 1-2 джерел. Відповіді досить повні, частково демонструють власну точку зору. Наведені приклади формально відповідають завданню. Дотримані вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, з дотриманням правил цитування та покликання, але є несуттєві неточності.
	4-1	Завдання виконані з використанням 1 джерела. Відповіді неповні, не демонструють власну точку зору. Наведені приклади не зовсім відповідають завданню. Порушені вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, правила цитування та покликання, є суттєві помилки.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням норм академічної доброчесності.
Презентація роботи під час практичного заняття	6	Виконана робота презентується усно з використанням мультимедійної презентації. Усний виступ відповідає всім вимогам щодо педагогічного виступу перед аудиторією (правильне, яскраве мовлення; уміння взаємодіяти з аудиторією тощо). Презентація логічна, змістовна, цікава. Здобувач демонструє уміння самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для інтерактивного виступу.
	5-3	Виконана робота презентується усно з використанням мультимедійної презентації. Усний виступ в основному відповідає вимогам щодо педагогічного виступу перед аудиторією. Презентація змістовна, але не відповідає завданню інтерактивності, дублює текст виступу.

		Здобувач не демонструє уміння самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, недостатньо використовує нові інформаційні технології для інтерактивного виступу.
	2-1	Виконана робота представлена без мультимедійної презентації. Завдання виконано з суттєвими помилками. Поручені вимоги щодо педагогічного мовлення та взаємодії з аудиторією.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням норм академічної доброчесності.

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний та/або періодичний контроль							Підсумковий контроль	Загальна підсумкова оцінка	
Змістовий модуль 1							20	100	
T1	T2		T3	T4		T5			
ср	ср	п	ср	ср		ср			п
10	10	10	10	10	10	10			10

*Умовні позначення: ср – самостійна робота, п – практичне заняття

14. Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Башкір О. Реалізація принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти України. Освітологічний дискурс. 2021. № 2. С. 77–90.

2. Башкір О. І. Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів : навч.-метод. посібник для здобувачів освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії». Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. 93 с.

3. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження : підручник. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. 335 с.

4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії). Харків : Право, 2023. 31 с.

5. Данильян О., Дзьобань О. Методологія наукових досліджень. Харків : Право. 2019. 368 с.

6. Комар Ю. М., Попов О. І., Комар В. Ю. Основи наукових досліджень. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 182 с.

7. Кресвелл Джон В., Кресвелл Дж. Девід Дизайн дослідження: підходи на основі якісних, кількісних і змішаних методів. Львів : Видавництво УКУ. 2023. 284 с.

8. Марченко Ю. Буде тобі наука: українські вчені, які змінюють світ. Київ : Основи, 2019. 178 с.

9. Методологічне та інструментальне забезпечення наукових досліджень : навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. А. Шевчука. Ірпінь : Унт ДФС України, 2020. 323 с.

10. Роїк Т. А. Методологія науково-дослідницької діяльності : навч. посібник для аспірантів спеціальності «Видавництво та поліграфія» ОНП «Видавництво та поліграфія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 56 с.

11. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навч. посіб. Київ : НУХТ, 2022. 385 с.

12. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Презентація наукових результатів : електронний навчальний посібник. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2020. 249 с.

13. Стежко З. В. Академічна доброчесність у вищій освіті: прояви та мотиваційні чинники. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2022. №3. С. 7–15.

Додаткова:

1. Бублик С. Г. Тематичне ядро публікацій дослідника: наукометр. підхід. Наука та наукознавство. 2019. № 4 (106). С. 52-67.

2. Добронравова І. С., Руденко О. В., Сидоренко Л. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

3. Загальні вимоги до оформлення наукової, навчальної та навчально-методичної літератури : метод. рек. для наук.-пед. працівників / уклад.: Н. М. Ніколаєнко, Т. О. Рудич. Харків : ХНТУСГ, 2019. 83 с.

4. Корець М. С. Методологія наукового дослідження : навч. посібник. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 145 с.

5. Ладанюк А. П. Методологія наукових досліджень : навч. посібник. Київ : Ліра-К, 2018. 352 с.

6. Маслікова І. Цілі та цінності сучасного університету: виклики академічної доброчесності в умовах онлайн навчання. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. 2021. Вип. 1. С. 24–41.

7. Мриглод О. І. Наукометрія та управління науковою діяльністю: вкотре про світове та українське. Вісн. Нац. акад. наук України. 2019. № 9. С. 81–94.

8. Надикто В. Т. Методологія наукових досліджень : посібник-практикум для виконання лабораторних робіт. Мелітополь : Люкс, 2020. 94 с.

9. Палеха Ю. Основи науково-дослідної роботи : навч. посібник. Київ : Ліра-К, 2016. 336 с.

10. Стріха М. Українська наука на шляху до Європи: здобутки, проблеми і перспективи // Міністерство освіти і науки України. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ukrayinska-nauka-na-shlyahu-do-yevropi-zdobutki-problemi-i-perspektivi>

11. Чернишова Є. Р. Основи наукознавства (дорожня карта наукового керівника) : навч.-метод. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 256 с.

12. Якимчик А. І. Щодо проблеми використання в Україні наукометричних показників: на прикладі аналізу публікаційної активності окремого науковця. Вісн. Нац. акад. наук України. 2020. № 9. С. 66–77.

Нормативно-правові акти.

Закони України:

1. Про вищу освіту : Закон України від 28.05.2023 № 3062-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).
2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 31.03.2023 № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).
3. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 05.02.2023 № 2859-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).

Постанови Кабінету Міністрів України:

1. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) : постанова КМ України від 23 березня 2016 р. № 261 зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06. 2023).
2. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) : постанова КМ України від 23.03.2016 № 261. зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06. 2023).
3. Про затвердження Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації : постанова КМ України від 26 серпня 2021 р. № 897 зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/897-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06. 2023).

Накази Міністерства освіти і науки України:

1. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ МОН України від 12.01.2017 № 40. зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text> (дата звернення: 15.06. 2023).
2. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : наказ МОН України від 23.09.2019 № 1220 зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text> (дата звернення: 15.06. 2023).
3. Етичний кодекс ученого України : НАН України від 15.04.2009 № 2 зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text> (дата звернення: 15.06. 2023).

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbiv.gov.ua>

5. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України. URL: <http://www.nisd.gov.ua>